

*Мельник О.А., к.філол.н., старший викладач
кафедри соціальних технологій,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

DESIGN TECHNOLOGIES AS A FORMS OF PERSONAL PROPERTY COMPETENCES OF STUDENTS

Анотація. У статті досліджено переваги (організаторська майстерність, захопленість, терпіння педагога, наявність власних навичок науково-дослідної роботи студентів) та недоліки (нерівномірність навантаження, підвищення емоційного навантаження на викладача та студентів, елементи несподіваного у змісті заняття) проектних технологій. Доведено, що метод проектів із застосуванням сучасних технологій є ефективним у вивченні гуманітарних дисциплін, сприяє розвитку всебічно розвиненої та творчої особистості.

Ключові слова: метод проектів, інноваційні технології, пошуковий проект, ігровий проект, дослідницький проект, практико-орієнтований проект, конструкційний проект.

Abstract. In the article advantages (organizational skills, enthusiasm, patience of the teacher, presence of own skills of research work of students) and advantages (uneven loading, increase of emotional load on the teacher and students, elements of unexpected in the content of lessons) of project technologies are explored. It is proved that the method of projects with the use of modern technologies is effective in the study of humanitarian disciplines, promotes the development of a fully developed and creative person.

Keywords: project method, innovative technologies, search project, game project, research project, practical project, construction project.

Постановка проблеми. Сучасна технологія навчання та виховання потребує нової педагогіки. Сьогодення вимагає від освіти та педагогів підготовки молодого покоління, здатного самостійно розв'язувати життєво важливі питання, бути соціально активними, осмислювати події, вміти критично мислити, самостійно здобувати необхідні знання і застосовувати їх на практиці, використовувати для розв'язання реальних проблем. Викладачу в цьому процесі відводиться роль консультанта, координатора дій. Проте це не завжди вдається. Та кожний справжній педагог має на меті знайти ті дієві шляхи розв'язання цієї непрості проблеми, що сприятимуть підвищенню мотивації до навчання, вироблятимуть уміння вчитися.

Мало пояснити, розповісти, продемонструвати. Справжнього результату можна досягти лише за допомогою інноваційного навчання, яке дозволяє моделювати та імітувати поведінку студентів у суспільстві. З-поміж них високою ефективністю відзначається проектна технологія, її застосування в навчанні спрямоване на вироблення в студентів досвіду самостійного пошуку нових знань і використання їх в умовах творчості, на формування нових пізнавальних цінностей вихованців і збагачення їхньої пізнавальної ціннісної орієнтації. Тому навчання значною мірою ініціюють студенти, а це сприяє поглибленню їхнього інтересу до пізнавальної та творчої діяльності, формуванню відповідних знань, умінь, навичок і дослідницької позиції у сприйнятті та осмисленні світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У джерел дослідження методу проектів були Дж. Дьюї, Д. Каттерік, В. Кілпатрик, В. Монда, А. Папандреу, Д. Снезден та ін.. Пізніше цей метод активно впроваджували та обґрунтовували доцільність його застосування у педагогічній діяльності радянські та російські вчені В. Гузеєв, Д. Левітес, Є. Полат, Г. Селевко та українські К. Баханов, С. Ізбаш, А. Касперський, Т. Кручиніна, О. Олексюк, О. Пехота, О. Пометун, С. Сисоєва, М. Чобітько, В. Швед та ін.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення доцільності й ефективності застосування методу проектів у педагогічній діяльності викладачів гуманітарних напрямків навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проектна технологія – це освітня технологія, в основі якої лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, унікальності та самобутності кожного вихованця, його творчого мислення, пізнавальної самостійності, наполегливості, творчості, спрямованості на кінцевий результат, уміння самостійно конструювати свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі.

Сьогодні під «проектом» розуміється організований викладачем і самостійно виконуваний студентом комплекс дій. Результати такої діяльності повинні бути матеріальними, тобто відповідно оформленими – альбом, альманах, стінгазета, схема, таблиця, «візитна картка», фотопроєкт, комп'ютерна презентація.

Суть проектної технології у тому, щоб стимулювати інтерес студента до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань, та через проектну діяльність, спрямованої на розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування одержаних знань.

Метою навчального проектування є створення педагогом під час освітнього процесу таких умов, за яких результатом буде індивідуальний досвід проектної діяльності студентів.

Результати виконання проектів мають бути відчутними: якщо це теоретична проблема, то необхідне конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження. Формами продуктів проектної діяльності на заняттях гуманітарного напрямку (філологічних, суспільних дисциплін) можуть бути: виставка, газета, журнал, гра, мультимедійний продукт, оформлення кабінету,

інтерв'ю, пакет рекомендацій, лист до..., свято, публікація, довідник, порівняльний аналіз, стаття, сценарій, навчальна допомога, творча робота тощо.

Слід врахувати, що проекти можуть бути різними. Виділяють такі типи проектів: дослідницькі, літературно-творчі, інформаційні, практично-орієнтовні. За кількістю учасників проекти поділяються на індивідуальні (виконує самотійно один студент); парні (виконуються парами студентів); групові (виконуються групами студентів). За тривалістю проведення проекти можуть бути короткотерміновими (розроблені заняття); середньої тривалості (від тижня до місяця); довготермінові (від місяця до кількох місяців).

З нашого досвіду, зручними в роботі та найбільш продуктивними є такі проекти:

- *дослідницькі* (за допомогою яких студенти отримують необхідні їм знання для розв'язання проблем);

- *практико-орієнтовані* (формують у студентів практичні навички та уміння). Наприклад, на занятті української мови під час вивчення теми «Проведення діагностичної роботи власного мовлення студента» впродовж заняття студенти працювали над створенням проекту довідника під назвою «Поглиблення й вдосконалення власних знань з мови й мовлення» (груповий проект). Кожна група студентів повинна була опрацювати теоретичний матеріал до свого питання, зробити зорову опору (схему, таблицю, відеоролик), підібрати вправи на використання кожного правила теми, розробити тестові завдання для діагностування знань з цієї теми;

- *творчі* (виховують внутрішнє самоствердження людини, творця художнього слова). Наприклад, короткотерміновий проект «Іван Кочерга. Драматична поема «Ярослав Мудрий». Координатором проекту виступає викладач, у залежності від здібностей студентів він може визначити репродуктивне, конструктивне чи творче завдання. Всі студенти розподілені на 6 груп: біографи, дослідники, літературознавці, літературні критики, фоторепортери, історики. На чолі груп – лідери. Вони самотійно компонують команду, склад якої узгоджується з координатором (викладачем). Кожна група має певний напрям роботи, завдання для досягнення загальної мети.

Завдання: біографам – підготувати цікаві відомості про автора (дитячі роки, роки навчання), назвати найвідоміші твори Івана Кочерги; дослідникам – дослідити історичну основу поеми «Ярослав Мудрий»; літературознавцям – дати визначення поняттям «поема», навести приклади, користуючись додатковою літературою, вказати жанр твору, аргументувати відповідь; історикам – підготувати повідомлення про Україну княжої доби (розповідь про Ярослава Мудрого); літературним критикам – дати характеристику образу Ярослава Мудрого, співвіднести давно минулі події, описані в поемі, із сучасністю; фоторепортерам – підготувати малюнки (фото), ілюстрації до етапів роботи щодо захисту проекту (портрет Івана Кочерги, портрет Ярослава Мудрого, Русь-Україна за часів княжої доби);

- *ігрові, інформаційні, конструкційні* види проектів виступають допоміжними

ланками у процесі роботи з основними, можуть використовуватися як методи. Наприклад, довготривалий індивідуальний проект під час вивчення на заняттях української літератури теми «Іван Франко». На першому занятті з цієї теми студентам було запропоновано на вибір теми проектів, які вони повинні будуть представити та захистити на останньому занятті. Пропоновані теми: створення альманаху «Іван Франко – великий письменник», створення кросворду «Життя і творчість Каменяра», створення словничка епітетів за творами Франка.

Реалізація методу проектів на практиці веде до зміни ролі викладача: він уже перестає бути джерелом знань для студентів і перетворюється на організатора пізнавальної діяльності студентів.

У виконанні проектів виділяють три взаємопов'язані етапи:

1. Організаційно-підготовчий (передпроектний).
2. Пошуковий (власне проект).
3. Підсумковий (постпроектний, заключний).

Викладачеві дуже важливо володіти методикою виконання проекту. Послідовність виконання проекту складається з таких етапів роботи:

1. Підготовка до проектування. Визначення теми, мети та завдань проекту.
2. Планування (визначення джерел інформації, вибір способів її збирання, методу аналізу, вибір засобів презентації результатів, розподіл завдань між членами проекту, планування завдань).
3. Дослідження (збирання інформації, вирішення проміжних завдань, спостереження за об'єктами, проведення експериментів, анкетування, робота з літературою).
4. Результати (аналіз інформації, формулювання висновків).
5. Оформлення звіту, підготовка до презентації (узагальнення та класифікація зібраних матеріалів, виготовлення ілюстративного матеріалу, підготовка презентаційних інформативних матеріалів, складання сценарію презентації).
6. Презентація (усний звіт, звіт з демонстрацією матеріалів, письмовий звіт тощо).
7. Оцінка проектної діяльності та її результатів (колективне обговорення, самооцінка, взаємооцінка за встановленими критеріями).
8. Післяпроектні дії (корекція, використання проектних результатів).

Позитивним у проектній діяльності є набуття студентами таких умінь:

- планувати свою роботу;
- використовувати багато джерел інформації;
- самостійно відбирати й накопичувати матеріал;
- аналізувати, зіставляти факти;
- аргументувати факти;
- приймати рішення;
- встановлювати соціальні контакти;
- презентувати створене перед аудиторією;

- оцінювати себе й одне одного.

Залучення студентів до проектної діяльності сприяє розвитку творчості, ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес самовдосконалення. Різноманітність мотивів, прагнень, які спонукають до активної участі в проектній діяльності, дає можливість самоствердитися, усвідомити себе як особистість.

Впровадження проектних технологій навчання покращує успішність студентів, підвищує рівень засвоєння навчального матеріалу, сприяє кращому формуванню умінь застосовувати знання на практиці, розвиває пізнавальну й творчу активність студентів, формує моральні цінності.

Робота над проектом у групах дає можливість студентам відчувати предмет, набуті нові знання, а викладачеві – збільшити ефективність заняття.

Позитивне у використанні методу проектів: індивідуальний досвід вихованця, врахування її інтересів та труднощів, з якими вона стикається, знання про власні особисті сили, творча праця та ініціатива. Негативне – знання не даються в їх системному викладі, відбувається зниження теоретичного рівня знань. Необхідно враховувати ще й такі недоліки проектної методики, як нерівномірність навантаження на різних етапах діяльності та підвищення емоційного навантаження на викладача й студентів.

Однак плюсів у методу проектів набагато більше. Проектне навчання вимагає від педагога організаторської майстерності, захопленості, терпіння, наявності власних навичок науково-дослідної роботи. Результат виправдовує зусилля, а дослідницькі навички, набуті в процесі роботи, допоможуть студентам реалізувати свій особистий творчий потенціал.

Висновки. Отже, проектне навчання має як переваги, так і недоліки. У сучасній практиці вивчення гуманітарних дисциплін метод проектів є ефективним і виступає не як самостійна система, а як її елемент, сприяє розвитку студентів, як життєздатної та життєтворчої особистості.

Список використаних джерел

1. Єрмаков І. Проектний підхід у школі життєвої компетентності. *Підручник для директора*. 2005. №9-10. С. 32-49.
2. Клепко С. Компетенізація освіти: обмеження та перспективи. *Завуч*. 2005. №19. С. 6-13.
3. Ковганич Г. Метод проектів у формуванні життєвої компетентності особистості. *Завуч*. 2005. №19. С. 19-22.
4. Мистецтво життєтворчості особистості: наук.-метод. посіб. у 2 ч. Ред. рада: В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань та ін. К., 1997. Ч. 1. Теорія і технологія життєтворчості. 392 с.
5. Нищета В. Метод проектів на уроках літератури. *Українська мова та література*. 2006. Ч. 17 (465) трав. С. 4-9.
6. Сисоева С. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів. *Неперервна проф. освіта: теорія і практика*. 2002. Вип. 1 (5). С. 73-79.

7. Швед В.В. Використання інструментів поведінкової економіки в освітній діяльності. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. Хмельницький, 2018. №16. С. 18-22.

8. Швед В.В., Медведкін Р.В. Використання технологій шерінгу у освітній діяльності. *Подільський науковий вісник*. Вінниця, 2018. №1. С. 112-115.

9. Швед В.В. Теорія колективних дій в освіті. *Збірник наукових статей «Актуальні питання освіти і науки»*. Харків, 2017. С. 119-122.

*Наумов Д.И., к.соц.н., доцент,
заведующий кафедрой экономической социологии,
Белорусский государственный экономический университет;
Михайлик Ф.В., преподаватель-стажер
кафедры экономической социологии,
Белорусский государственный экономический университет*

КАРЬЕРА В ФОКУСЕ ОЖИДАНИЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ (НА ПРИМЕРЕ СТУДЕНТОВ БГЭУ)

CAREER IN THE FOCUS OF STUDENT YOUTH EXPECTATIONS (ON THE EXAMPLE OF BSEU STUDENTS)

Аннотация. В статье рассматривается роль университета в формировании профессиональной и деловой карьеры будущих специалистов. В работе анализируются ожидания студентов в отношении успешности построения карьеры.

Ключевые слова: профессиональная карьера, деловая карьера, студенты.

Abstract. The article discusses the role of the university in shaping the professional and business career of future professionals. The work analyzes the students' expectations regarding the success of building a career.

Keywords: professional career, business career, students.

Постановка проблеми. В сучасних умовах оцінка ефективності системи вищого професійного освіти може бути здійснена не тільки з точки зору якості підготовки спеціалістів і їх востребованості на ринку праці, але і в аспекті відповідності кар'єрних орієнтацій студентів соціально-економічним реаліям. Тому проблематика побудови кар'єрних траєкторій майбутніх спеціалістів актуалізує цілий комплекс взаємопов'язаних проблем, представляючих інтерес для соціологічного дослідження. В даному випадку це наступні питання: виявлення і характеристика напрямків трансформації моделей кар'єрного зростання в сучасному суспільстві, характерних для різних спільнот і інституціональних груп; визначення ролі університету в